

ПУБЛІЧНИЙ ДОГОВІР

Поняття публічного договору не нове, але його застосування, як правило, передбачається у тих сферах, які схильні до наявності монополії, зокрема, у галузях, для яких характерна наявність природної монополії у певному регіоні або за певних обставин (зокрема, роздрібна торгівля, послуги зв'язку, перевезення транспортом загального користування, комунальні послуги, постачання газу, енергоносіїв, медичне, готельне, банківське обслуговування тощо).

Суть публічного договору у цих сферах полягає у тому, що особа, яка надає такі послуги, має здійснювати надання послуг або продаж відповідного товару кожному, хто звернеться до такого постачальника послуг або товару. Іншими словами, постачальник товару або послуги зобов'язаний здійснити поставку товару або надати послуги, і в жодному разі не може відмовити клієнту від укладення із ним договору або від надання йому відповідних товарів або послуг.

Публічний договір – це один із видів договорів, укладання яких є обов'язковим хоча б для однієї із сторін такого публічного договору. Існування публічного договору обумовлено захистом слабшої сторони у зобов'язанні, а саме споживача товару або послуги, яка є предметом публічного договору. Основні правила про публічні договори передбачаються ст. 633 ЦК, а також іншими законодавчими актами, які стосуються надання послуг або поставки товарів згідно із умовами публічних договорів.

На відміну від звичайного цивільно-правового договору, публічний договір відрізняється певними правилами застосування. З-поміж таких правил застосування публічного договору можна виділити такі:

- особа, яка діє у сфері публічного договору (підприємець), не має права надавати переваги одному споживачеві перед іншими щодо укладення договору, якщо інше не встановлено законом;
- особа, яка діє у сфері публічного договору, не має права відмовитися від укладення договору за наявності у неї можливостей надання споживачеві відповідних послуг або товарів; та
- умови публічного договору повинні встановлюватись однаковими для усіх споживачів, крім тих, кому за законом надані відповідні пільги.

Можна виділити окремі основні ознаки публічного договору, що характерні для публічного договору практично у будь-якій сфері його застосування. Такими основними ознаками публічного договору є :

- у публічному договорі завжди є зобов'язана сторона договору – особа, що діє у сфері публічного договору (підприємець);
- особа, яка діє у сфері публічного договору здійснює продаж товарів, виконання робіт або надання послуг широкому загалу споживачів, тобто будь-кому, хто до неї звернеться. Ця ознака публічного договору нерідко має назву універсальності предмета публічного договору, що знаходить вираз у можливості для будь-якого споживача скористуватись послугами (товаром), який пропонується згідно із умовами публічного договору;
- публічний договір повинен встановлювати однакові умови для всіх споживачів.